

140+ GODINA DIPLOMATSKIH ODNOSA SRBIJE I SAD

MILIJARDU RAZLOGA ZA PRIJATELJSTVO

OD PRIJATELJA PREKO NEPRIJATELJA DO RAZVOJNOG PARTNERA

Institut za
evropske poslove

Obeležili smo lane 140 godina diplomatskih odnosa Srbije i SAD. Godine 1881. uspostavljeni su prvi put diplomatski odnosi između Kraljevine Srbije i Sjedinjenih Američkih Država. Oni su nastali kao rezultat dugogodišnjih pregovora. Nešto pre toga, 1867. na inicijativu SAD, došlo je do prvog službenog kontakta dweju strana. Trenutak koji je usmerio pažnju Vašingtona na srpski narod bila je vest da je knez Mihailo Obrenović uspeo da izdejstvuje predaju Beograda, Smedereva, Šapca i Kladova od Turaka u srpske ruke, dok je osvajanje novog tržišta bio zapravo cilj Amerike. Deceniju kasnije, nakon burnih političkih događaja na Balkanu koji su doveli do toga da 1878. godine na Berlinskom kongresu Srbija dobije nezavisnost, ponovo je na američku inicijativu stigla ponuda o uspostavljanju odnosa dve zemlje. Ovog puta, predlog je dao američki diplomatski predstavnik Džon Kaston koji je iz Beča pratio dešavanja i pregovori su protekli bez prekida.

Sporazum o uspostavljanju diplomatskih odnosa objavljen je 1882. godine u Beogradu. U Skupštini je pročitani ukaz kneza Milana Obrenovića o odobrenju Trgovinskog sporazuma i Konzularne konvencije dve zemlje. Cilj konvencije je bio zaštita prava građana obe zemlje, dok je sporazum obezbedio građanima dve zemlje slobodan ulaz, kretanje i boravak na bilo kom delu teritorije druge zemlje i obavljanje poslova uz ličnu i imovinsku zaštitu, na isti način kao i za građane takozvane najpovlašćenije nacije. Oba dokumenta su potpisana 14. oktobra 1881. godine. Ličnosti koje su stavile svoj potpis u ime dve države bili su ministar spoljnih poslova Kneževine Srbije Čedomilj Mijatović i američki diplomatski predstavnik Judžin Skajler. Taj dan se uzima kao zvaničan početak odnosa Srbije sa SAD. Zbog nedostatka finansijskih sredstava u budžetu, prvi srpski konzul u Vašingtonu bio je Amerikanac Gerhard Jansen. Iz istih praktičnih razloga ni Vašington nije poslao svog predstavnika u Beograd, već u Atinu gde je Judžin Skajler ujedno bio i konzul Rumunije i Grčke.

Odnosi između SAD i Srbije obeleženi su dobrom konotacijom sve do kraja 20.veka, što dokazuje činjenica podizanja srpske zastave iznad Bele kuće u čast proboja Solunskog fronta i hrabrog otpora Srba Austrougarskoj. Međutim, nakon priznanja secesije dotadašnjih jugoslovenskih republika, američka politika se prilagođava, a politika tadašnjeg rukovodstva Srbije nije više posmatrana blagonaklono u Vašingtonu. Na to su se nadovezale sankcije SR Jugoslaviji i NATO bombardovanje 1999. godine i priznanje nezavisnosti Kosova.

Što se tiče vojne saradnje između ove dve zemlje, Srbija i Sjedinjene Američke Države godinama imaju intenzivnu saradnju na polju bezbednosne i odbrambene politike, pripadnici oružanih snaga su u poslednjih deset godina zajedno učestvovali u preko 70 vojnih vežbi, a SAD su najveći donator sistemu odbrane Srbije. Svake godine Srbija i SAD sprovode oko 100 različitih bilateralnih aktivnosti. Najveći broj njih su zajedničke vežbe koje se organizuju sa ciljem podizanja operativnih i funkcionalnih sposobnosti Vojske Srbije i sticanja veština neophodnih za delovanje u međunarodnom okruženju. Učešće Srbije u koaliciji protiv Islamske države, saradnja u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala samo su neki od primera intenzivne saradnje. Takođe, treba dodati visok stepen vojne saradnje sa Nacionalnom gardom Ohaja kao i program NATO-a, Partnerstvo za mir, u okviru kojeg je realizovan veliki broj zajedničkih vežbi Srbije i NATO, računajući američke snage.

Značajna saradnja ostvaruje se i u domenu zajedničkog delovanja u situacijama humanitarnih katastrofa, pa je tako Srbija održala najveću zajedničku civilnu vežbu sa zemljama NATO u ovoj oblasti pod imenom „Srbija 2018“. Sa druge strane, poslednjih godina postoji par turbulencija. Primeri takvih turbulencija su stavljanje Srbije na crnu listu FATF-a zbog strateških nedostataka u sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma, kao i nabavka ruskog oružja što je takođe izazvalo reakciju SAD. Određeno podozrenje postoji i zbog činjenice da Srbija povećava broj vojnih vežbi sa Rusijom i zemljama ODKB (iako je ovaj broj i dalje višestruko manji od broja vežbi sa NATO i zemljama članicama NATO).

Odnosi Srbije i SAD se kontinuirano razvijaju, što potvrđuje i potpisivanje Vašingtonskog sporazuma i Međudržavnog sporazuma o podsticanju investicija koji je preduslov za otpočinjanje aktivnosti američke Međunarodne razvojne korporacije (DFC) u Srbiji, potpisanog 21. januara, a koji otvara novu eru u odnosima između ove dve zemlje. Kancelarija DFC-a simbolično je otvorena u Beogradu, nakon sastanka predsednika Srbije, Aleksandra Vučića i premijerke Ane Brnabić sa specijalnim izaslanikom predsednika SAD za dijalog Srbije i Kosova Ričardom Grenelom i izvršnim direktorom DFC-a Adamom Bolerom.

Od samog početka odnosa, a pogotovo posle Prvog i Drugog svetskog rata, SAD je pomagala Srbiju, najčešće finansijski, ali i slanjem naoružanja, materijala, hrane, stručnjaka, usavršavanjem kadra državne uprave, vojske i bezbednosnih organa. Od raspada Jugoslavije, zbog ratova devedesetih i zločinačke politike Miloševića, SAD zaoštava odnose i dojučerašnji prijatelji, postaju neprijatelji. U 140 godina dugoj istoriji diplomatskih odnosa, devet godina je bilo dovoljno da se naruše odnosi koji su zatim bili loši sve do demokratskih promena.

Od izbora Koštunice za predsednika SRJ i prvog demokratski izabranog premijera Zorana Đinđića, stvari se vraćaju polako u pređašnje stanje, susretom Buša s Đinđićem u Beloj kući u novembru 2001. SAD nastavlja sa finansijskom podrškom u vidu strateških donacija koje su bile stopirane čitavu deceniju.

Milijardu razloga za prijateljstvo

Od demokratskih promena 5. oktobra 2000. do danas, SAD je Srbiji uputila skoro milijardu dolara (oko 800 miliona evra) razvojne pomoći. No, imajući u vidu da ISDACON ne beleži sve donacije koje je SAD uputila Srbiji pogotovo ukoliko se aktivnosti nisu sprovodile u Srbiji, ne čudi izjava ambasadora Kajla Skata iz 2019. godine: «Od 2001. godine, Sjedinjene Američke Države obezbedile su preko milijardu dolara pomoći Srbiji». Najveći deo te razvojne pomoći upućen je u sektore vladavine prava, odnosno reforme državne uprave i sudstva, kao i za razvoj demokratskih, pluralističkih i stabilnih političkih institucija.

U 235 projekata registrovanih u elektronskom sistemu za koordinaciju razvojne pomoći Vlade Srbije (ISDACON), koje je Vlada SAD finansirala direktno ili posredno tokom dvadeset godina, u periodu od 2000. do 2019. Godine ukupan zabeleženi iznos razvojne pomoći je 878.220.694,72, samo je jedan projekat suspendovan u 2004. godini u vezi sa donacijom tehničke opreme FBI. Novac od razvojne pomoći, prema podacima ISDACON-a, uložen je u jedanaest oblasti:

1. civilno društvo, mediji i kultura;
2. energetika;
3. konkurentnost;
4. ljudski resursi i društveni razvoj;
5. obrazovanje;
6. poljoprivreda i ruralni razvoj;
7. vladavina prava i pravda;
8. reforma državne i javne uprave;
9. unutrašnji poslovi;
10. životna sredina i 11. ostalo.

U dvadeset godina pružen je širok dijapazon podrške. U 235 projekata, aktivnosti su od obezbeđivanja osnovnih uslova za život, hrane za starije, izbeglice i obezbeđivanje redovnog snabdevanja električnom energijom na početku dvehiljaditih do izgradnje puteva, kliničkog centra u Nišu, podrške digitalizaciji, unapređenju krivičnih postupaka i sistema bezbednosti Srbije danas. Donacije su namenjene svim građanima Srbije, od učenika i studenata koji imaju priliku za usavršavanje u SAD, preko malih privrednika i privrednica, do penzionera, vojnika, policajaca i zaposlenih u državnoj upravi.

Godine 2006. beležimo najveću godišnju podršku sa preko 100 miliona dolara, dok u periodu posle promene vlasti 2012. beležimo značajan pad razvojne pomoći koji je dostigao najmanji iznos od nešto manje od šest miliona dolara podrške u 2014. godini. Poređenja radi, u samo dve godine pre promene vlasti 2012. SAD je uputila skoro duplo više razvojne pomoći vladi Mirka Cvetkovića od 2008-2011, nego što je vladama Ivica Dačića, Aleksandra Vučića i Ane Brnabić od 2012-2019. godine. Razloge za ovaj disparitet ne znamo, ali znamo da se podrška menjala, od razvojnih projekata, podrške infrastrukturi i unapređenju odgovornosti institucija, dok je u poslednjih osam godina posmatranog perioda veća podrška usmerena ka medijima, civilnom društvu i demokratskoj odgovornosti izabranih predstavnika.

Veliki pad u podršci koincidira s turbulentnim političkim prilikama u Srbiji. Godine 2007. sukob na relaciji DSS i DS, odbijanjem predsednika vlade Vojislava Koštunice da potpiše SSP s Evropskom unijom, a 2009. može biti zahlađenje odnosa zbog priznanja Kosova od strane SAD. Iako bi bilo opravdano očekivati da se razvojna pomoć smanji u godinama posle velike finansijske krize u SAD od 2008. godine, to se nije dogodilo sve do promene vlasti u Srbiji 2012, kada vidimo pad u finansijskoj podršci.

Godina	Godišnji iznos	Broj projekata
2000.	77.100.000,00	7
2001.	89.850.000,00	15
2002.	74.380.000,00	13
2003.	93.680.000,00	13
2004.	67.590.000,00	10
2005.	70.244.958,00	16
2006.	107.619.000,00	12
2007.	10.882.000,00	1
2008.	76.898.724,51	30
2009.	11.728.436,16	9
2010.	18.625.974,28	8
2011.	78.733.268,58	16
2012.	8.118.323,22	2
2013.	12.581.501,93	10
2014.	5.810.260,64	11
2015.	7.560.149,40	17
2016.	10.636.776,00	12
2017.	34.976.370,00	15
2018.	11.404.952,00	11
2019.	9.800.000,00	7
Ukupno za 20 godina	878.220.694,72	235

Tabela 1 Pregled godišnjih donacija SAD Srbiji od 2000-2019. godine

Zanimljivo bi bilo pratiti podršku tokom pandemije korona virusa, ali dok čekamo podatke za 2020. godinu, podrška Srbiji se može posmatrati kao linarni pad od demokratskih promena i činjenice da je najveći donator razvojne pomoći Srbiji Evropska unija, sa tri milijarde evra podrške od 2000.

Grafikon 1 Pregled godišnjih donacija Srbiji od 2000-2019. godine

Prioriteti, sektori, teme i mere kojima je namenjena razvojna pomoć SAD u Srbiji menjali su se u periodu od dvadeset godina. U nekim trenucima grupisani, pa odvajani u skladu sa potrebama društva u našoj zemlji, naveli su nas da ih grupišemo u dve tabele. Iako prvobitnih jedanaest prioriteta, u nekom momentu vodili su do raslojavanja zbog potrebe da se određenim prioritetima da posebna pažnja, pa su tako civilno društvo, mediji i kultura bili jedan prioritet da bi se 2014. godine odvojili, a samim tim je počela i značajnija alokacija sredstava. Takođe, energetika i zaštita životne sredine bili su odvojeni na početku, gde je energetika početkom dvehiljaditih zapravo značila hitnu pomoć u obezbeđivanju električne energije za stanovništvo, da bi se u poslednjih nekoliko godina više radilo o održivom razvoju i zaštiti životne sredine.

Prioritet	Iznos podrške u USD	Broj projekata
Civilno društvo, mediji i kultura	301.376.127,53	36
Energetika	2.600.000,00	2
Konkurentnost	121.517.167,14	40
Ljudski resursi i društveni razvoj	1.257.028,14	10
Obrazovanje	49.973,68	1
Ostalo	840.000,00	4
Poljoprivreda i ruralni razvoj	41.818.210,14	5
Pravda	20.042.561,94	10
Razvoj ljudskih resursa	44.736.221,21	19
Reforma državne uprave	170.087.214,94	32
Reforma javne uprave	26.937.302,21	5
Tematska oblast civilno društvo	7.138.377,27	19
Tematska oblast kulture	50.000,00	1
Tematska oblast medija	6.975.322,36	8
Unutrašnji poslovi	11.099.234,09	7
UKUPNO:	878.220.694,72	235

Tabela 2 Pregled godišnjih donacija SAD Srbiji po svim prioritetima iz ISDACON baze

Prioritet	Iznos podrške u USD	Broj projekata
Civilno društvo, mediji i kultura	315539827.16	64
Energetika	2600000.00	2
Konkurentnost	121517167.14	40
Ljudski resursi i društveni razvoj	45993249.35	29
Obrazovanje	49973.68	1
Poljoprivreda i ruralni razvoj	41818210.14	5
Vladavina prava i pravda	106348516.01	40
Reforma državne i javne uprave	197024517.15	37
Unutrašnji poslovi	11099234.09	7
Životna sredina	35390000.00	6
Ostalo	840000.00	4
UKUPNO:	878.220.694,72	235

Tabela 3 Pregled godišnjih donacija SAD Srbiji po grupisanim prioritetima iz ISDACON baze

Dvadeset godina kontinuirane podrške reformama

Pre nego što iznesemo podatke ISDACON-a za svaku godinu pojedinačno od 2000. do 2019. koje sadrže podatke o generalnim projektima, prioritetima i iznosima razvojne pomoći, važno je napomenuti da je izvor podataka vladin sistem za elektronsko praćenje razvojne pomoći koji je javno dostupan i nalazi se na adresi: www.evropa.gov.rs

Informacioni sistem za koordinaciju razvojne pomoći Republici Srbiji (ISDACON) vodi Vlada Srbije i predstavlja bazu podataka razvojne pomoći Republici Srbiji na kom se mogu videti donacije razvojnih partnera. Zvanična razvojna pomoć predstavlja bespovratnu pomoć i zajmove zemljama primacioma: koje upućuje javni sektor (donacije nevladinog i privatnog sektora ne spadaju u zvaničnu razvojnu pomoć); čiji je osnovni cilj unapređenje ekonomskog razvoja i blagostanja; pod koncesionalnim finansijskim uslovima.

Donatorsku zajednicu u Republici Srbiji čini preko 30 bilateralnih donatora, multilateralnih organizacija i međunarodnih finansijskih institucija. Od 2000. godine, razvojni partneri pružaju značajnu finansijsku podršku Republici Srbiji u realizaciji započetih strukturnih reformi na putu ka EU integracijama. Među najznačajnijim su svakako Evropska unija, SAD, Nemačka, Švedska, Francuska i druge zemlje članice EU, kao i Ujedinjene nacije i druge finansijske institucije koje su pružale usluge beneficiranih kredita.

Najveći pojedinačni razvojni donator Srbiji jeste Evropske unija, koja je od 2000. do danas Srbiji bespovratno uputila više od tri milijarde evra za strukturne reforme. Donacije koje je Srbije primila od EU i njenih država članica u periodu od 2015. do 2020. godine iznose oko 1,8 milijardi evra. Ovo predstavlja tri puta veći iznos od donacija prvog sledećeg najvećeg donatora Srbiji, Sjedinjenih Američkih Država. U istom periodu iz Kine je evidentirano oko 40 miliona evra donacija, a ruske donacije statistički su zanemarljive.

Što se tiče metodologije za selekciju i prioritizaciju infrastrukturnih projekata ona se sastoji od:

- Prikupljanja infrastrukturnih projekata;
- Formiranja liste projekata, Obrasca za identifikaciju projekata i registracije u bazi;
- Procene strateške relevantnosti;
- Liste strateških relevantnih projekata;
- Analize nedostatka;
- Finalne lista prioriternih projekata;
- Pripreme projekata prema nacionalnim propisima i EU.

Budžetska godina u Srbiji traje od 1.1. do 31.12. tekuće godine, dok u SAD godišnji državni budžet kalkuliše se u periodu od 1. oktobra do 30. septembra naredne godine. U nekim tabelama pregleda godišnjih donacija moguće je beleženje projektnih aktivnosti iz prethodne u narednu godinu pogotovo u periodu od 2000. do 2008. godine dok nije ujednačena metodologija vođenja statistike. Kao godina sprovođenja projekta, za svrhu ove analize, uzeta je godina potpisivanja ugovora kako je naznačeno u ISDACON-u. Imajmo u vidu da je portal Vlade Srbije jedini relevantni izvor korišćen za ovu analizu.

2000-2019: dvadeset godina kontinuirane podrške reformama

Dvehiljadita je godina kada je vlada SAD nastavila da upućuje razvojnu pomoć Srbiji nakon što je došlo do demokratskih promena, a Srbija ponovo postala partner. U tri sektorska prioriteta, sedam projekata je podržano. Prioriteti te godine su bili poljoprivreda i ruralni razvoj; civilno društvo, mediji i kultura te razvoj ljudskih resursa. U sedam projekata 2000. godine generalne aktivnosti koje su sprovedene bile su: 2500 tona kukuruza i soje za najugroženije pojedince; tehnička i materijalna pomoć opštinama; program hrane za 240.000 izbeglica, socijalnih slučajeva i penzionera; stočna hrana za podsticanje sektora uzgajanja životinja; bespovratna pomoć nevladinim organizacijama za zadovoljavanje najosnovnijih životnih potreba i praćenje; demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije i podrška za političke stranke i izbore.

U narednoj tabeli prikazani su projekti, prioriteta i iznosi razvojne pomoći izraženi u američkim dolarima koju je vlada SAD uputila Srbiji 2000. godine. Ukupan iznos izdvojen te godine iznosi 77.100.000,00 američkih dolara.

NAZIV	USD	PRIORITET
2500 tone kukuruza i soje za najugroženije pojedince 2000	10.000.000,00	Poljoprivreda i ruralni razvoj
Bespovratna pomoć nevladinim organizacijama za zadovoljavanje najosnovnijih životnih potreba i praćenje	6.000.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije	12.000.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Podrška za političke stranke i izbore 2000	6.000.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Program hrane za 240.000 izbeglica, socijalnih slučajeva i penzionera 2000	23.000.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Stočna hrana za podsticanje sektora uzgajanja životinja 2000	11.500.000,00	Poljoprivreda i ruralni razvoj
Tehnička i materijalna pomoć opština	8.000.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Ukupno:	77.100.000,00	

Tabela 4 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2000. godini

Naredne godine se pomoć uvećala, a samim tim broj projekata i prioriteta koji se pokrivaju. Godine 2001. pored već pomenutih prioriteta, poljoprivrede i ruralnog razvoja; civilnog društva, medija i kulture i razvoja ljudskih resursa, povećan obim međunarodne pomoći SAD se širi i na životnu sredinu i energetiku; reformu državne uprave; vladavinu prava i politiku konkurentnosti. U šest prioriteta bilo je uključeno petnaest projekata. Urgentna isporuka električne energije, podrška budžetu Srbije za kupovinu električne energije kao i podrška sistemu grejanja i energetičima bio je prioritet ove godine. U sektoru finansija, projektne aktivnosti generalno su pokrivalo makroekonomsku reformu, jačanje centralne banke, privatizaciju banaka i nadzor banaka, zatim mikrofinansiranje, restruktuiranje preduzeća, pristupanje STO, ali i urgentnu tehničku pomoć, rešavanje problema u bankama i ponovo nadzor banaka. Nastavlja se sa podrškom demokratskom procesu, nezavisnim medijima i radu nevladinih organizacija, na jugu zemlje podržavaju se opštine s velikim brojem interno raseljenih lica. Uvodi se podrška reformama državne uprave, planiranju politika i sudstva, a podržavaju se lokalne vlasti za samostalno upravljanje.

Za gore navedene projekte vlada SAD-a izdvaja skoro devedeset miliona američkih dolara. U tabeli broj 5 imamo pregled donacija za 2001. godinu, prioritete i generalne aktivnosti u vezi sa petnaest projekata iz šest prioriteta.

NAZIV	USD	PRIORITET
Grejanje i efikasnost energije	5.000.000,00	Životna sredina i energetika
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2001	9.440.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Južna Srbija - rehabilitacija opština i interno raseljenih lica	5.450.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka 2001	490.000,00	Reforma državne uprave
Mikrofinansiranje 2001	2.000.000,00	Konkurentnost
Pristupanje STO 2001	1.550.000,00	Konkurentnost
Programska podrška i učenje 2001	1.400.000,00	Reforma državne uprave
Projekat inicijative lokalnih vlasti (SLGRP) 2001	8.000.000,00	Reforma državne uprave
Realizacija zajednice kroz demokratsko upravljanje (CRDA-SADA) 2001	22.880.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Restruktuiranje preduzeća 2001	750.000,00	Konkurentnost
Reforma politike	2.400.000,00	Reforma državne uprave
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2001	2.000.000,00	Vladavina prava
Uvoz električne energije 2001 (platni bilans - budžetska podrška)	15.000.000,00	Životna sredina i energetika
Urgentna isporuka električne energije	9.990.000,00	Životna sredina i energetika
Urgentna tehnička pomoć, rešavanje problema u bankama i nadzor banaka	3.500.000,00	Konkurentnost
	Ukupno: 89.850.000,00	

Tabela 5 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2001. godini

Godine 2002. nema novih prioriteta već se donacije drže uspostavljenih prioriteta u prethodne dve godine. I dalje su tu razvoj ljudskih resursa imajući u vidu ratnu prošlost, veliku emigraciju, ali i činjenicu da državni aparat menja svoju ulogu. Vladavina prava, reforma državne uprave i konkurentnost dobijaju fokus kako bi se raskrstilo s ratnom prošlošću devedesetih, obezbedili minimalni uslovi za rad postojećih i osnažilo novouspostavljeno odeljenje suda u Beogradu koji će se detaljnije baviti ratnim zločinima i borbom protiv korupcije, danas poznato kao Specijalni sud. Razdor javnih preduzeća tokom prethodne decenije uzrokovao je velika otpuštanja i restrukturiranje preduzeća, tako da je deo pomoći upućen institucijama koje će se time baviti u godinama koje dolaze. Energetika ostaje veliki problem i dalje s neredovnom isporukom električne energije građanima i privredi, a sve do 2006. fabrika Zastava ispušta farbu i opasne materije direktno u kragujevačku Lepenicu. Takvih je primera mnogo širom zemlje, te zaštita životne sredine dobija na značaju tek danas iako su izazovi bili vidljivi i pre 15 godina. Civilno društvo, mediji i kultura ostaju prioritet tokom svih dvadeset godina razvojne pomoći SAD Srbiji. U ovoj godini, za trinaest projekata, vlada SAD je izdvojila 74.380.000,00 dolara. Humanitarna pomoć izbeglicama i interno raseljenim licima se nastavlja, kao i isporuka električne energije. Već započeta podrška članstvu u STO se nastavlja, kao i podrška reformi državne uprave i pravosuđa. Restruktuiranje preduzeća, podrška lokalnim inicijativama i obrazovnim programima se uspostavlja. Razvoj demokratskih, političkih i administrativnih institucija prioritet je ove godine s fokusom na pravu na imovinu, katastrofe, hipoteke, poreski sistem i administrativnu reformu.

NAZIV	USD	PRIORITET
Alternativna mreža humanitarne pomoći	990.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2002	9.950.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Ekonomska politika za ekonomsku efikasnost 2002	4.500.000,00	Vladavina prava
Isporuka električne energije za južnu Srbiju i putevi za mir	4.000.000,00	Životna sredina i energetika
Konkurentnost i razvoj preduzeća 2002	1.120.000,00	Konkurentnost
Pristupanje STO 2002	1.250.000,00	Konkurentnost
Programska podrška i učenje 2002	2.090.000,00	Reforma državne uprave
Projekat inicijative lokalnih vlasti (SLGRP) 2002	6.000.000,00	Reforma državne uprave
Realizacija zajednice kroz demokratsko upravljanje (CRDA-SADA) 2002	36.330.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Restruktuiranje preduzeća 2002	1.250.000,00	Konkurentnost
Reforma poreske politike i administrativna reforma 2002	3.000.000,00	Reforma državne uprave
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2002	550.000,00	Vladavina prava
Reforma hipoteke, vlasništva nad zemljištem i registara 2002	3.350.000,00	Reforma državne uprave
	Ukupno: 74.380.000,00	

Tabela 6 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2002. godini

U godini ubistva prvog demokratskog premijera Srbije, Zorana Đinđića, značajno veća podrška upućena je za projekte civilnog sektora, reformu državne uprave i vladavinu prava. Skoro dvadeset miliona dolara veće je izdvajanje nego prethodne godine. Trinaest projekata podržano je 2003. u četiri prioriteta, a projektne aktivnosti ostaju slične onima u prethodne tri godine.

NAZIV	USD	PRIORITET
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2003	11.760.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Ekonomska politika za ekonomsku efikasnost 2003	2.500.000,00	Vladavina prava
Konkurentnost i razvoj preduzeća 2003	4.510.000,00	Konkurentnost
Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka 2003	5.750.000,00	Konkurentnost
Mikrofinansiranje 2003	9.500.000,00	Konkurentnost
Pristupanje STO 2003	500.000,00	Konkurentnost
Programska podrška i učenje 2003	1.380.000,00	Reforma državne uprave
Projekat inicijative lokalnih vlasti (SLGRP) 2003	9.500.000,00	Reforma državne uprave
Razvoj srpskog inspektorata rada za potrebe 21 veka	500.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Realizacija zajednice kroz demokratsko upravljanje (CRDA-SADA) 2003	43.750.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Restruktuiranje preduzeća 2003	740.000,00	Konkurentnost
Reforma poreske politike i administrativna reforma 2003	2.000.000,00	Reforma državne uprave
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2003	1.290.000,00	Vladavina prava
	Ukupno: 93.680.000,00	

Tabela 7 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2003. godini

Sistem snabdevanja električnom energijom gotovo da je stabilizovan do 2004. godine i u nešto smanjenom obimu u ukupnom novcu, SAD i dalje je, pored EU, najveći donator razvojne pomoći Srbiji. Četiri prioriteta još od 2000. i dalje su prisutni, a za deset projekata izdvojeno je 67.590.000 dolara. Pojedinačno gledano, civilno društvo, mediji i kultura najveći su primaoci podrške, a vladavina prava i reforma sudova prioritet su koji se neće menjati do danas. Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka kao i rekonstruiranje preduzeća i reforma javne administracije ostaju prioritetne projektne aktivnosti. Podrška nije davana samo u novcu već i u obliku opreme i stručnog kadre neophodnog za planiranje i sprovođenje reformi.

NAZIV	USD	PRIORITET
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2004	6.540.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Donacija tehničke opreme od SAD - FBI¹	110.000,00	Vladavina prava
Konkurentnost i razvoj preduzeća 2004	3.230.000,00	Konkurentnost
Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka 2004	2.900.000,00	Konkurentnost
Programska podrška i učenje 2004	1.900.000,00	Reforma državne uprave
Revitalizacija zajednice kroz demokratsko upravljanje (CRDA-SADA) 2004	43.860.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Reforma poreske politike i administrativna reforma 2004	1.500.000,00	Reforma državne uprave
Reforma privrednog suda 2004	3.550.000,00	Vladavina prava
Reforma trgovinskog sudstva 2004	3.550.000,00	Vladavina prava
	Ukupno: 67.590.000,00	
	-110.000,00	

Tabela 8 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2004. godini

Godine 2005. se nastavlja s aktivnostima i podrškom kao i prethodnih godina. U posljednje dve godine imamo podršku mikrofinansiranju, ali se insistira na projektima koji se bave reformom pravosuđa, državne administracije i javnih preduzeća. U šesnaest projekata imamo i projekte koji se odnose na prethodnu godinu, ali zbog razlike u budžetskim godinama SAD i Srbije sprovode se delimično ili u celosti u 2005. godini. Šestu godinu zaredom vidimo kontinuitet u podršci civilnom sektoru, medijima i kulturi, ali i fokus na reformama ključnih institucija u sprovođenju i sankcionisanju kršenja pravila. Ipak, u suštini, početkom dvehiljaditih primat imaju osnovne potrepštine, infrastruktura i oprema koje predstavljaju minimalni neophodni nivo osposobljavanja državne uprave i sudova za rad. Ove godine vidimo i unapređenje znanja engleskog jezika neophodnog za dalje usavršavanje ljudskog kapitala prekopotrebnog za podršku reformama.

NAZIV	USD	PRIORITET
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2005	3.150.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Ekonomska politika za ekonomsku efikasnost 2005	1.000.000,00	Vladavina prava
Zimska i letnja škola engleskog jezika	68.958,00	Razvoj ljudskih resursa
Konkurentnost i razvoj preduzeća 2005	4.720.000,00	Konkurentnost
Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka 2005	1.540.000,00	Konkurentnost
Mikrofinansiranje 2004	460.000,00	Konkurentnost
Mikrofinansiranje 2005	4.150.000,00	Konkurentnost
Pristupanje STO 2005	600.000,00	Konkurentnost
Programska podrška 2005	2.206.000,00	Reforma državne uprave
Projekat inicijative lokalnih vlasti (SLGRP) 2004	5.700.000,00	Reforma državne uprave
Projekat inicijative lokalnih vlasti (SLGRP) 2005	997.000,00	Reforma državne uprave
Realizacija zajednice kroz demokratsko upravljanje (CRDA-SADA) 2005	30.953.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Reforma poreske politike i administrativna reforma 2005	2.160.000,00	Reforma državne uprave
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2005	2.900.000,00	Vladavina prava
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2004	5.560.000,00	Vladavina prava
Reforma trgovinskog sudstva 2005	4.080.000,00	Vladavina prava
	Ukupno: 70.244.958,00	

Tabela 9 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2005. godini

1 Ovo je jedini projekat koji je prema podacima ISDACON-a suspendovan.

Na proleće 2006. godine velike poplave zahvatile su celu zemlju, a u dolinama reke Tise i Dunava bilo je najkritičnije. Kao hitna pomoć i podrška Srbiji upućena je donacija koja uključuje osam vozila za hitnu intervenciju, šest generatora, tri prikolice za vodu, četiri pumpe za vodu, mobilnu kuhinju i drugu opremu u vrednosti od preko 1,2 miliona dolara. Ova vozila i oprema kasnije su omogućili Srbiji da ustanovi nove baze za civilnu odbranu u Beogradu, Nišu, Novom Sadu i Kragujevcu i time poveća sposobnost reagovanja u slučajevima vanrednih situacija i prirodnih katastrofa. Pored toga, ove godine je stavljen akcenat na poboljšanje privrednog okruženja, reformu javnih preduzeća i državne uprave, ali i ekonomskog razvoja 24 opština i generalnog okruženja za uspostavljanje privatnog biznisa. U dvanaest projekat već postojećih prioriteta do sada je izdvojeno najviše sredstava na godišnjem nivou, 107.619.000,00 dolara.

NAZIV	USD	PRIORITET
Program Support 2006	2.600.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Serbia Economic Growth Activity SEGA 2006	4.115.000,00	Reforma državne uprave
Vozila i sredstva za intervenciju u vanrednim situacijama	1.200.000,00	Životna sredina i energetika
Demokratski proces, nezavisni mediji, rad i nevladine organizacije 2006	11.300.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Inicijativa za unapređenje građanskog društva	13.100.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Konkurentnost i razvoj preduzeća 2006	4.720.000,00	Konkurentnost
Makroekonomska reforma, jačanje centralne banke, privatizacija banaka i nadzor banaka 2006	1.540.000,00	Konkurentnost
Poboljšanje konkurentnosti privatnog sektora 2006	22.962.000,00	Konkurentnost
Podsticaj ekonomskom razvoju opština (MEGA) 2006	7.982.000,00	Reforma državne uprave
Priprema, planiranje i ekonomska sigurnost (PPES)	24.700.000,00	Vladavina prava
Program za reformu stečajnog i izvršnog postupka	9.400.000,00	Vladavina prava
Reforma pravosuđa i vladavina zakona 2006	4.000.000,00	Vladavina prava
Ukupno:	107.619.000,00	

Tabela 10 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2006. godini

Unutrašnji politički sukobi u Srbiji, reforma ustava i eskalacija odnosa između Demokratske stranke i Demokratske stranke Srbije oko odnosa prema ratnim zločincima koji se kriju u Srbiji, pitanju rešavanja krize na Kosovu, odbijanjem Koštunice da potpiše SSP i drugim pitanjima, kulminira sukobom između Borisa Tadića, predsednika Srbije i Vojislava Koštunice, tadašnjeg premijera. Istovremeno, u SAD polako, ali sigurno dolazi do, što ćemo videti u narednim godinama, najveće finansijske krize do početka dvadesetog veka. Sve ovo je vodilo najnižoj podršci SAD Srbiji od 2000. godine. Svega jedan projekat u iznosu od 10.882.000 dolara sproveden je 2007. godine, a namenjen je podršci državnoj upravi i lokalnim samoupravama.

NAZIV	USD	PRIORITET
Mega 2007	10.882.000,00	Reforma državne uprave
Ukupno:	10.882.000,00	

Tabela 11 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2007. godini

Naredne godine, 2008, izdvaja se šest puta više za podršku reformama u okviru već utvrđenih prioriteta i istovremeno raste broj projekata na 30, što je najveći broj projekata od 2000. Međutim, ukupan iznos od 76.898.724,51 dolara, manji u odnosu na 2006. Ove godine do izražaja dolazi poljoprivredna politika, pored standardnih već utvrđenih prioriteta u devetogodišnjoj podršci Srbiji. U ovoj godini prvi put beležimo donacije u evrima, ali ih ISDACON prevodi u tri valute, RSD, EUR i USD te koristimo za svrhu ujednačenosti USD valutu u kalkulaciji, a originalnu valutu ostavljamo, ovde i u budućim tabelama, u okviru imena projekta. U okviru prioriteta reforma državne uprave, aktivnost usmerena na podelu vlasti fokusira se na osnaživanje parlamentarnog odbora za pravosuđe, nezavisnost sudstva i odvojenost tri grane vlasti.

NAZIV	USD	PRIORITET
Ekonomski rast Srbije	9.442.060,00	Reforma državne uprave
Fond za pomoć malim preduzećima	500.000,00	Konkurentnost
Gradansko obrazovanje	1.000.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Grantovi za prevođenje	100.000,00	Konkurentnost
Podela vlasti	5.458.000,00	Vladavina prava
Podrška borbi protiv organizovanog kriminala	64.172,00	Vladavina prava
Pomoć medijima 2	996.765,00	Konkurentnost
Pomoć okružnom sudu u Beogradu/odeljenju za borbu protiv organizovanog kriminala	6.700,00	Vladavina prava
Program energetskog partnerstva	200.000,00	Životna sredina i energetika
Program podrške političkim procesima	5.823.335,00	Vladavina prava
Program podrške medijima	4.200.000,00	Konkurentnost
Program pristupanja Svetskoj trgovinskoj organizaciji	358.441,00	Reforma državne uprave
Rekonstrukcija Doma omladine	192.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
USAID Competitiveness project	3.500.000,00	Konkurentnost
Agrobiznis projekat	13.310.588,00	Poljoprivreda i ruralni razvoj
Američki program Speakers	300.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Grantovi za učenje engleskog jezika za studente i nastavnike	150.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Grantovi kao podrška razvoju organizacija civilnog društva	595.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Grantovi kao podrška regionalnim organizacijama civilnog društva	100.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Jačanje administracije trgovinskih sudova	727.941,00	Vladavina prava
Međunarodni centar za savetovanje studenata	100.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Nabavka sigurnosne opreme za Okružni sud u Beogradu	20.000,00	Vladavina prava
Podrška American Bar Association	900.000,00	Vladavina prava
Podrška udruženju javnih tužilaca Srbije	9.000,00	Vladavina prava
Podsticaj ekonomskom razvoju opština (MEGA)	9.179.821,00	Reforma državne uprave
Program za reformu stečajnog i izvršnog postupka 2008	3.085.119,00	Konkurentnost
Program planiranja, pripreme i ekonomske sigurnosti	5.350.000,00	Reforma državne uprave
Program podele vlasti (EUR: 4.759.799,00)	6.958.782,51	Reforma državne uprave
Programi razmene studenata	3.700.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Trening za medije i grantovi za medijska udruženja	571.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Ukupno:	76.898.724,51	

Tabela 12 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2008. godini

Desetu godinu od demokratskih promena fokus je na novim inicijativama u vladavini prava, civilnom društvu, medijima i kulturi i prioritetu koji se odnosi na razvoj ljudskih resursa. U devet podržanih projekata 2009. izdvojeno je skoro deset miliona dolara. Aktivnosti koji su novi projekti sprovodili uključuju nabavku detektora metala za okružni sud u Beogradu, kompjuterske opreme za odeljenje za borbu protiv korupcije i udruženje javnih tužilaca, kao i opremu za tužilaštvo za ratne zločine. Programi razmene studenata, podrške nakon završenih studija i učenja jezika za studente i nastavnike dobijaju veća izdvajanja ove godine. Drugi put detektujemo donaciju u evrima, u tabeli prikazanu u američkim dolarima, namenjenu razvoju medijske slike u Srbiji.

NAZIV	USD	PRIORITET
Nabavka detektora za Okružni sud u Beogradu	26.105,00	Vladavina prava
Nabavka kompjuterske opreme za odeljenje za borbu protiv korupcije	36.640,00	Vladavina prava
Nabavka kompjuterske opreme za udruženje javnih tužilaca	6.889,00	Vladavina prava
Oprema za tužilaštvo za ratne zločine	6.381,00	Vladavina prava
Podrška kabinetu javnog tužioca za ratne zločine	12.932,00	Vladavina prava
Program podrške medijima (EUR: 5.521.331,00)	7.675.489,16	Civilno društvo, mediji i kultura
Program podrške studentima nakon studija	114.000,00	Civilno društvo, mediji i kultura
Program razmene studenata	3.700.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Program učenja engleskog jezika za studente i nastavnike	150.000,00	Razvoj ljudskih resursa
Nabavka detektora za Okružni sud u Beogradu	26.105,00	Vladavina prava
Ukupno:	11.728.436,16	

Tabela 13 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2009. godini

Godine 2010. osam projekata je inicirano u ukupnom iznosu od 18.625.974,28 dolara. Najveći projekat ove godine bavio se podrškom izbornom procesu, povećanju učešća žena, mladih i nacionalnih manjina u demokratske procese. Prvi put aktivirani su projekti koji nisu deo postojećih prioriteta. Zbog zemljotresa u Kraljevu u novembru 2010, koji je imao i smrtnu slučajevu, podrška vlade SAD u dva projekta bila je usmerena na kupovinu zimske opreme i garderobe za Crveni Krst Kraljevo kao i kupovinu opreme za obnovu domaćinstava ugroženih zemljotresom. Podrška poljoprivredi, reformi javne uprave, konkurenciji, civilnom društvu medijima i kulturi ostaju prioritetne oblasti i u ovoj godini. Četiri od osam projekata podržani su u evrima. U ovoj analizi koristimo iznose u dolarima koji se crpe iz ISDACON sistema i koristimo njihove podatke o protivvrednosti projekta u dolarima.

NAZIV	USD	PRIORITET
Agrobiznis projekat (EUR: 2.904.000,00)	3.844.232,95	Poljoprivreda i ruralni razvoj
Grant za javne međunarodne organizacije, promovisanje dobre uprave kroz jačanje mehanizama odgovornosti i program učešća građana (EUR: 1.069.638,00)	1.415.956,49	Civilno društvo, mediji i kultura
Zimska oprema i zimska garderoda za Crveni Krst Kraljevo	365.000,00	Ostalo
Kupovina opreme za obnovu domaćinstava ugroženih zemljotresom u Kraljevu	30.000,00	Ostalo
Podrška političkom procesu u Srbiji (EUR: 6.232.862,00)	8.250.886,19	Reforma državne uprave
Projekat konkurentnost (EUR: 1.460.093,00)	1.932.829,76	Konkurentnost
Projekat podrške ekonomskom rastu opštine MEGA (EUR: 1.452.000,00)	1.922.116,48	Reforma državne uprave
Treninzi i logistička podrška (EUR: 653.400,00)	864.952,41	Civilno društvo, mediji i kultura
Ukupno:	18.625.974,28	

Tabela 14 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2010. godini

Reforma državne uprave s posebnim osvrtom na reformu pravosuđa i podrška lokalnom održivom razvoju centralni je deo podrške 2011. godine. Samo dva od 16 projekata zauzimaju gotovo polovinu budžeta koji za ovu godinu iznosi 78.733.268,58 dolara. Godišnji budžet namenjen Srbiji veći je više nego duplo u odnosu na prethodne dve godine i vratio se na iznos iz 2008. godine kada smo imali 30 projekata. Što se tiče prioriteta, oni su identični kao i u prethodnim godinama, a primećuje se značajno veća podrška u evrima, nego u dolarima ove godine.

NAZIV	USD	PRIORITET
Program podrške Speaker (EUR: 245.408,00)	341.178,07	Civilno društvo, mediji i kultura
NED podrška civilnom društvu (EUR: 630.971,00)	877.206,40	Civilno društvo, mediji i kultura
Globalni program razmene studenata (EUR: 2.698.551,00)	3.751.656,10	Razvoj ljudskih resursa
Obuka i razvoj medija (EUR: 459.072,00)	638.224,09	Civilno društvo, mediji i kultura
Podrška ženama liderima (EUR: 177.831,00)	247.229,26	Civilno društvo, mediji i kultura
Podrška civilnom društvu i nezavisnim medijima (EUR: 290.506,00)	403.875,49	Civilno društvo, mediji i kultura
Programi učenja engleskog jezika za nastavnike u Srbiji (EUR: 77.806,00)	108.169,66	Razvoj ljudskih resursa
Program održivog lokalnog razvoja	21.000.000,00	Reforma državne uprave
Program Otvoreni Svet (EUR: 358.650,00)	498.612,57	Razvoj ljudskih resursa
Program pomoći jačanja prava (EUR: 2.632.293,00)	3.659.541,02	Reforma državne uprave
Program pomoći namenjen tužiocima, sudijama i jačanju prava (EUR: 3.570.387,00)	4.963.724,67	Reforma državne uprave
Programi podrške studentima nakon završetka studija (EUR: 316.338,00)	439.788,39	Razvoj ljudskih resursa
Projekat za bolje uslove poslovanja	16.700.000,00	Reforma javne uprave
Reforma pravosuđa i odgovorna vlast	21.800.000,00	Reforma državne uprave
Studentsko savetovanje (EUR: 101.186,00)	140.673,67	Razvoj ljudskih resursa
Tehnička pomoć sektoru poljoprivrede u Srbiji (EUR: 2.275.413,00)	3.163.389,19	Poljoprivreda i ruralni razvoj
Ukupno:	78.733.268,58	

Tabela 15 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2011. godini

Sa dva projekta podrške i budžetom od 8.118.323,22 dolara, 2012. je godina koja beleži najnižu podršku SAD-a Srbiji od demokratskih promena. Ova analiza se ne bavi političkim razlozima za ograničavanje ili povećanje pomoći, ukoliko postoje, ali činjenica da ove godine nema projekata namenjenih kao podrška institucijama indikativna je. Na drugoj strani, primetna je podrška civilnom društvu - u dva projekta ove godine, podrška civilnom društvu, medijima i kulturi sa posebnim fokusom na osnaživanje građanskog aktivizma, kampanjama za podršku evro-atlanskim integracijama Srbije, osnaživanje civilnog društva i povećavanje filantropije. Drugi projekat, Otvoreni svet, podrazumeva studijsku posetu SAD namenjen srednje rangiranim profesionalcima za usavršavanje na poljima vladavine prava, civilnog društva, ekonomskog razvoja, zelenih industrija, obrazovanju, upravljanju muzejima i nacionalnim parkovima.

NAZIV	USD	PRIORITET
Program dalje podrške građanskom društvu (EUR: 6.206.491,00)	7.968.481,15	Civilno društvo, mediji i kultura
Program Otvoreni Svet (EUR: 116.709,00)	149.842,07	Reforma državne uprave
Ukupno:	8.118.323,22	

Tabela 16 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2012. godini

Deset projekata i budžet za 2013. od 12.581.501,93 dolara sugerišu da se pomoć nastavlja u većem obimu. U četiri prioriteta konkurentnost i vladavina prava ove godine dobijaju na budžetskoj značajnosti.

NAZIV	USD	PRIORITET
NED mali grantovi (EUR: 150.640,00)	200048.88	Civilno društvo, mediji i kultura
Direktni grant NALED-u (EUR: 332.462,00)	441507.25	Konkurentnost
Direktni grant Podrška mladima Srbije (EUR: 144.840,00)	192346.52	Razvoj ljudskih resursa
Podrška reformi pravosuđa u borbi protiv kriminala i korupcije (EUR: 1.645.742,00)	2185534.04	Vladavina prava
Program bilateralnog jačanja prava 2013 (EUR: 1.003.262,00)	1332325.03	Vladavina prava
Program za obuku novinara (EUR: 495.869,00)	658510.62	Civilno društvo, mediji i kultura
Program malih grantova - podrška civilnom društvu (EUR: 207.240,00)	275213.29	Civilno društvo, mediji i kultura
Programi podrške učenicima (EUR: 147.555,00)	195952.02	Razvoj ljudskih resursa
Programi učenja engleskog jezika (EUR: 75.350,00)	100064.28	Razvoj ljudskih resursa
Razvoj privatnog sektora (PŠDP)	7000000.00	Konkurentnost
Ukupno:	12.581.501,93	

Tabela 17 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2013. godini

Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i pomoć u borbi protiv korupcije izdavaju se kao najveća pojedinačna aktivnost u 2014. godini. Pravda i reforma pravosuđa ključni su momenat podrške godinama i ove godine zauzimaju značajan deo programske podrške. Što se tiče podrške Narodnoj skupštini, ona je sprovedena u dva smera: podrška institucionalnom razvoju uključujući strateško planiranje i upravljanje budžetom i savetovanje i formiranje jedinice za istraživanje i zakonodavstvo u cilju jačanja analitičkih usluga za pisanje zakona. Ulaganje u digitalizaciju, obrazovanje i razvijanje ljudskih resursa, politike konkurentnosti dobija na značaju ove godine. Kontinuirana podrška civilnom sektoru, medijima i kulturi kao i reformi javne uprave se nastavlja. U jedanaest projekata uvrštenih u sedam prioriteta, ove godine je izdvojeno 8.810.260,64 dolara razvojne pomoći koju je vlada SAD uputila Srbiji.

NAZIV	USD	PRIORITET
"IT ugao Dom omladine" (EUR: 37.680,00)	49.973,68	Obrazovanje
Globalna razvojna alijansa ICT HUB (EUR: 225.960,00)	299.682,95	Konkurentnost
Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i pomoć u borbi protiv korupcije (EUR: 1.281.120,00)	1.699.105,27	Unutrašnji poslovi
Program Speaker (EUR: 67.824,00)	89.952,63	Pravda
Program jačanja sprovođenja prava (EUR: 979.680,00)	1.299.315,79	Unutrašnji poslovi
Program Otvoreni Svet (EUR: 169.470,00)	224.762,22	Civilno društvo, mediji i kultura
Program pomoći Narodnoj skupštini (EUR: 452.160,00)	599.684,21	Reforma javne uprave
Program pomoći sektoru vladavine prava (EUR: 880.958,00)	1.168.384,21	Pravda
Program razmene učenika (EUR: 90.170,00)	119.589,36	Tematska oblast civilno društvo
Projekat stvaranja podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva	214.834,00	Tematska oblast civilno društvo
Savetovanja studenata (EUR: 33.912,00)	44.976,32	Ljudski resursi i društveni razvoj
Ukupno:	8.810.260,64	

Tabela 18 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2014. godini

Deset projekata i budžet za 2013. od 12.581.501,93 dolara sugerišu da se pomoć nastavlja u većem obimu. U četiri prioriteta konkurentnost i vladavina prava ove godine dobijaju na budžetskoj značajnosti.

NAZIV	USD	PRIORITET
NED mali grantovi (EUR: 150.640,00)	200048.88	Civilno društvo, mediji i kultura
Direktni grant NALED-u (EUR: 332.462,00)	441507.25	Konkurentnost
Direktni grant Podrška mladima Srbije (EUR: 144.840,00)	192346.52	Razvoj ljudskih resursa
Podrška reformi pravosuđa u borbi protiv kriminala i korupcije (EUR: 1.645.742,00)	2185534.04	Vladavina prava
Program bilateralnog jačanja prava 2013 (EUR: 1.003.262,00)	1332325.03	Vladavina prava
Program za obuku novinara (EUR: 495.869,00)	658510.62	Civilno društvo, mediji i kultura
Program malih grantova - podrška civilnom društvu (EUR: 207.240,00)	275213.29	Civilno društvo, mediji i kultura
Programi podrške učenicima (EUR: 147.555,00)	195952.02	Razvoj ljudskih resursa
Programi učenja engleskog jezika (EUR: 75.350,00)	100064.28	Razvoj ljudskih resursa
Razvoj privatnog sektora (PŠDP)	7000000.00	Konkurentnost
Ukupno:	12.581.501,93	

Tabela 17 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2013. godini

Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i pomoć u borbi protiv korupcije izdavaju se kao najveća pojedinačna aktivnost u 2014. godini. Pravda i reforma pravosuđa ključni su momenat podrške godinama i ove godine zauzimaju značajan deo programske podrške. Što se tiče podrške Narodnoj skupštini, ona je sprovedena u dva smera: podrška institucionalnom razvoju uključujući strateško planiranje i upravljanje budžetom i savetovanje i formiranje jedinice za istraživanje i zakonodavstvo u cilju jačanja analitičkih usluga za pisanje zakona. Ulaganje u digitalizaciju, obrazovanje i razvijanje ljudskih resursa, politike konkurentnosti dobija na značaju ove godine. Kontinuirana podrška civilnom sektoru, medijima i kulturi kao i reformi javne uprave se nastavlja. U jedanaest projekata uvrštenih u sedam prioriteta, ove godine je izdvojeno 8.810.260,64 dolara razvojne pomoći koju je vlada SAD uputila Srbiji.

NAZIV	USD	PRIORITET
"IT ugao Dom omladine" (EUR: 37.680,00)	49.973,68	Obrazovanje
Globalna razvojna alijansa ICT HUB (EUR: 225.960,00)	299.682,95	Konkurentnost
Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i pomoć u borbi protiv korupcije (EUR: 1.281.120,00)	1.699.105,27	Unutrašnji poslovi
Program Speaker (EUR: 67.824,00)	89.952,63	Pravda
Program jačanja sprovođenja prava (EUR: 979.680,00)	1.299.315,79	Unutrašnji poslovi
Program Otvoreni Svet (EUR: 169.470,00)	224.762,22	Civilno društvo, mediji i kultura
Program pomoći Narodnoj skupštini (EUR: 452.160,00)	599.684,21	Reforma javne uprave
Program pomoći sektoru vladavine prava (EUR: 880.958,00)	1.168.384,21	Pravda
Program razmene učenika (EUR: 90.170,00)	119.589,36	Tematska oblast civilno društvo
Projekat stvaranja podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva	214.834,00	Tematska oblast civilno društvo
Savetovanja studenata (EUR: 33.912,00)	44.976,32	Ljudski resursi i društveni razvoj
Ukupno:	8.810.260,64	

Tabela 18 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2014. godini

Sedamnaest projekata u pet oblasti podržano je 2015. godine s ukupnim iznosom od 7.560.149,40 dolara. Već nekoliko godina, mediji i njihova sloboda postaju ozbiljan izazov u Srbiji i već vidimo da se prioritet odnosno tematska oblast mediji odvađa od civilnog društva i kulture kao zasebna. Civilni sektor dominira u udelu podrške ove godine za projekte namenjene oblastima od filantropije i učešća osoba s invaliditetom u sportskom i političkom životu do saradnje sa parlamentom i osnaživanjem sektora kako bi bio održiv.

NAZIV	USD	PRIORITET
Jačanje parlamenta i partnerstva između parlamenta i civilnog društva (EUR: 258.359,00)	286.783,18	Tematska oblast civilno društvo
Bilateralni program jačanja prava (EUR: 811.530,00)	900.813,03	Unutrašnji poslovi
Donacija nevladinim organizacijama (EUR: 1.195.000,00)	1.326.471,69	Tematska oblast civilno društvo
Igraj ujedinjeno, živi ujedinjeno (EUR: 204.520,00)	227.020,91	Ljudski resursi i društveni razvoj
Jačanje inovacija i održivosti kroz inter-sektorska partnerstva (EUR: 258.359,00)	286.783,18	Tematska oblast civilno društvo
Jačanje političkog učešća osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji (EUR: 267.128,00)	296.516,93	Tematska oblast civilno društvo
Mreža promene za srpsku LGBT zajednicu (EUR: 360.680,00)	400.361,35	Tematska oblast civilno društvo
Obuka i razvoj medija (EUR: 320.105,00)	355.322,36	Tematska oblast medija
Podrška reformi krivičnog zakonodavstva i borbi protiv korupcije (EUR: 1.217.300,00)	1.351.225,10	Pravda
Prvo ljudi (EUR: 338.140,00)	375.341,54	Tematska oblast civilno društvo
Prema održivijem i inovativnijem civilnom društvu u Srbiji (EUR: 258.359,00)	342.652,63	Tematska oblast civilno društvo
Program Akademija ženskog liderstva (EUR: 258.359,00)	286.783,18	Tematska oblast civilno društvo
Program jačanja civilnog društva - mali grantovi (EUR: 135.255,00)	150.135,51	Tematska oblast civilno društvo
Program Novi početak (EUR: 258.359,00)	286.783,18	Konkurentnost
Program učenja engleskog jezika (EUR: 22.550,00)	25.030,91	Ljudski resursi i društveni razvoj
Stvar izbora (EUR: 338.140,00)	375.341,54	Tematska oblast civilno društvo
Filantropija za lokalne zajednice (EUR: 258.359,00)	286.783,18	Tematska oblast civilno društvo
Ukupno:	7.560.149,40	

Tabela 19 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2015. godini

Razvoj poslovnog okruženja, zakonske regulative za bolje poslovanje malih i srednjih preduzeća, povećanje konkurentnosti, zatim sloboda medija i podrška nezavisnim medijima i refoma krivičnog zakonodavstva prioriteti su u 2016. godini. Za dvanaest projekata i šest prioriteta izdvojeno je 10.636.776,00 dolara. Ove i naredne dve godine vidimo da je izvorna pomoć ponovo isključivo u dolarima.

NAZIV	USD	PRIORITET
Jačanje sistema konkurentnosti	2.696.517,00	Konkurentnost
Bilateralni program jačanja pravosuđa	900.000,00	Unutrašnji poslovi
Inicijativa Anti-Korupcija	1.575.000,00	Pravda
Obuka i razvoj medija	405.000,00	Tematska oblast medija
Podrška reformi krivičnog zakonodavstva i pomoć u borbi protiv korupcije	1.237.000,00	Pravda
Program jačanja civilnog društva - mali grantovi	190.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Program razmene Alumni	200.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Program Spiker	50.000,00	Tematska oblast medija
Programi učenja engleskog jezika	180.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Projekat Jačanje poslovnog okruženja	1.678.259,00	Konkurentnost
Projekat podrška nezavisnim medijima	1.500.000,00	Tematska oblast medija
Savetovanja studenata	25.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Ukupno:	10.636.776,00	

Tabela 20 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2016. godini

Godišnji budžet podrške za 2017. godinu veći je nego u prethodne četiri godine zajedno i za dvanaest projekata i devet prioriteta izdvojeno je 34.976.370,00 američkih dolara. Vlada SAD ove godine odlučila je da značajnije održi politiku konkurentnosti, kroz inovacije, javno-privatno partnerstvo i dijalog kao povećanje konkurentnosti kao bi se povećao izvoz i generisao rast. Standardne aktivnosti ove godine odnose se na kontinuiranu podršku vladavini prava i uspostavljanju mehanizama za brobu protiv korupcije.

NAZIV	USD	PRIORITET
US Speaker Program	50.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Alumni projekti	225.000,00	Unutrašnji poslovi
Bilateralni program pomoći u sprovođenju zakona	1.800.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Vladavina prava	3.471.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Igralište inovacija	220.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Javno-privatni dijalog za razvoj	1.437.704,00	Tematska oblast civilno društvo
Jačanje medija	2.900.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Obuka u oblasti medija	990.000,00	Tematska oblast medija
Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i borbi protiv korupcije	3.300.000,00	Pravda
Program malih grantova Komisije za demokratiju	220.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Programi za nastavu engleskog jezika	205.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Projekat energetske efikasnosti	1.600.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Projekat konkurentne ekonomije	11.950.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Savetovanja studenata	20.000,00	Konkurentnost
Saradnja u cilju rasta - Cooperation for Growth Activity	6.587.666,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
	Ukupno: 34.976.370,00	

Tabela 21 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2017. godini

Najveći projekat, u smislu izdvojenih sredstava, u 2018. godini odnosio se na aktivnosti povećanja odgovornosti vlade i lokalnih samouprava. Ove aktivnosti pružale su podršku u oblastima: odgovornosti lokalne uprave, povećanje slučajeva kažnjavanja korupcije kroz donošenje presuda u bitnim slučajevima i jačanje nadzora nad vladinim institucijama. U to ime, drugi najveći projekat pomaže Vladi Srbije da poveća identifikaciju, prevenciju, istragu i krivično gonjenje krivičnih dela korupcije i prevare; da ojača zakonodavni okvir Srbije, profesionalne kapacitete i regionalnu saradnju u cilju efikasnih istraga, krivičnog gonjenja i suđenja za organizovani kriminal; i da se modernizuju upravljačke, administrativne i operativne prakse neophodne za uspostavljanje dobro funkcionisanih organa za sprovođenje zakona i sudskih organa. U jedanaest projekata i sedam prioriteta ove godine je izdvojeno trećinu novca nego lane, svega 11.404.952,00 dolara.

NAZIV	USD	PRIORITET
US Speaker Program	50.000,00	Tematska oblast medija
Alumni projekti	325.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Energetska efikasnost u Srbiji	1.000.000,00	Energetika
Inicijativa za veću odgovornost Vlade	3.350.000,00	Pravda
Konsultacije na temu studiranja u SAD	60.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Međunarodni program pomoći i obuke američkog Ministarstva pravde krivičnoj istrazi	1.750.000,00	Unutrašnji poslovi
Podrška reformi krivičnog pravosuđa u Srbiji i podrška u borbi protiv korupcije	2.750.000,00	Unutrašnji poslovi
Program malih grantova Komisije za demokratiju	275.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Programi nastave engleskog jezika	170.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Projekat saradnje za ekonomski razvoj	949.952,00	Reforma javne uprave
Razvoj i obuka u oblasti medija	725.000,00	Tematska oblast medija
Ukupno:		11.404.952,00

Tabela 22 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2018. godini

Dvadesetu godinu podrške SAD Srbiji od demokratskih promena beleže sedam projekata u pet prioriteta oblasti za koje je, prema ISDACON-u, predviđeno 9.800.000,00 dolara. Od unapređenja demokratskog političkog sistema Srbije kroz političke partije i druge političke aktore koji bolje angažuju građane i zastupaju njihove interese do poboljšanja vršenja nadzorne uloge parlamenta i podsticanje konstruktivnog dijaloga između stranaka, transparentnosti, inkluzivnosti i kvaliteta u kreiranju politika. Unapređenje integriteta i transparentnosti izbornih procesa kroz praćenje, građanski angažman i unapređenje ukupnog izbornog sistema predviđeno je jednom od projekata namenjenih 2019. godini. Unapređenje poslovnog okruženja za razvoj malih i srednjih preduzeća i razmena ideja s dijasporom o unapređenju položaja preduzetnika deo su šire podrške ekonomskom rastu Srbije. Mediji i dalje predstavljaju ozbiljan problem u Srbiji i podrška SAD usmerena je ka nezavisnim medijima, poboljšanju njihovog položaja i osiguravanju konkurentnosti.

NAZIV	USD	PRIORITET
Aktivnost jačanja političkih procesa	2.100.000,00	Reforma javne uprave
Aktivnost za podsticanje inovacija	1.500.000,00	Konkurentnost
Aktivnosti investicionog fonda za medije	1.500.000,00	Pravda
Aktivnosti civilnog društva i razvoja zajednice	1.000.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Podrška medijskoj inicijativi i partnerstvima	3.000.000,00	Pravda
Program medijske pismenosti	400.000,00	Tematska oblast civilno društvo
Univerzitetska partnerstva	300.000,00	Ljudski resursi i društveni razvoj
Ukupno:		9.800.000,00

Tabela 23 Pregled podrške vlade SAD Srbiji u 2019. godini

Zaključak

Istorija je pokazala da su Srbija i SAD bili mnogo više prijatelji nego sukobljene strane, ali jedno je sigurno, da građani SAD i Srbije nikada nisu bili u sukobu. Milijardu dolara podrške SAD-a Srbiji značajan je doprinos razvoju našeg društva, političkih institucija i infrastrukture. Podrška je mnogo veća od podataka iz izvora koji smo ovde koristili, vladinog elektronskog sistema za beleženje međunarodne razvojne pomoći – ISDACON.

U dvadeset godina, podrška se kretala od osnovnih potreština kao što su hrana, zbrinjavanje izbeglica i omogućavanje snabdevanjem električnom energijom do kompleksne podrške bezbednosnim, pravosudnim i političkim institucijama kao i civilnom društvu, medijima i kulturi. Gotovo da ne postoji segment života građana Srbije koji direktno ili indirektno nije potpomognut donacijama američkog naroda.

Jedanaest prioriteta i 235 projekata ne oslikavaju realnu podršku reformama u Srbiji. Potrebna je detaljnija analiza uspešnosti svih aktivnosti, ali je sigurno da je Srbija bolje mesto za život nego što je bila početkom 2000. U tom procesu, SAD je igrala ključnu ulogu i rame uz rame s najvećim donatorom, Evropskom unijom, kontinuirano podržavala i danas podržava reforme koje znače bolji život za građane Srbije.

Na novim generacijama da odnose Srbije i SAD unapređuju i da od strateškog partnera, ponovo, postanemo prijateljske nacije na istoj strani istorije, kao i sa početka odnosa pre 140 godina.

Institut za
evropske poslove

IZDAVAČ:

Institut za evropske poslove
Dvadesetsedmog marta 25a, Beograd, Srbija

✉ office@iea.rs,
🏠 www.iea.rs

AUTORI:

Naim Leo Beširi, politikolog
Sofija Martinović, politikološkinja

BEOGRAD
12. april 2022. g.